

ZULFIYAXONIM HAYOTI VA IJODI YOSHLAR TALQINIDA

Jo'raboyeva Madina Rustambek qizi

*Farg'ona viloyati Beshariq tuman 1-son kasb-hunar maktabi
ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Zulfiyaxonim hayoti va ijodi yoshlar talqinida haqida ma'lumotlar keltrilgan.*

Kalit so'zlar: *Zulfiyaxonim hayoti, ijodi, she'r, she'riyat, adabiyot, muhabbat, sevgi, sadoqat, sog'inch.*

Zulfiya Isroilova – taniqli va iqtidorli o'zbek shoirasi. Yorqin rassom, oddiy inson qalbini o'tkir his qilgan – mehnatkash, Sharq ayolining jamiyatdagi teng huquqi uchun mardonavar kurashgan ayol. Zulfiya she'riyatining nufuzi – bizning murakkab davrimizning haqqoniy ifodasi, o'ziga xosligi, zamondoshlarimizning qalbi va harakatlarining yorqin tasviridadir.

Zulfiya xalqimiz tarixining ajralmas qismi sifatida bugun yoshlar qalbida, ongu shuurida o'z ijodiy nafasi, yashab o'tgan fidoiy umri bilan mangu qolishga haqlidir. Shoira merosidan bahra va o'rnak olib ulg'aygan xotin-qizlar oila va mahallada, jamiyatimizda tinch va osoyishta hayotning, mehr-oqibat, shafqat va muruvvat tuyg'ularining qadriga yetish, o'zaro hurmat va hamjihatlik kabi sog'lom muhitni mustahkamlashga munosib hissa qo'shaveradi. Har yili ta'lim muassasalarida bahorning birinchi kunida ko'ksida Zulfiya siymosini porlatib navnihol Zulfiyalar safimizga kirib keladilar. Zulfiyaning ovozi, so'zlari, yoshligi bo'lib ko'zimizni quvontirib yuradi ular.

Zulfiyaning bog'larida navqironlik, mehru muhabbat, sadoqat, nafosat, Vatanga so'nmas e'tiqod chechaklari ochilaveradi.

Bu bog'lar xazon bo'lmaydi,
shoira aytganidek,
uni mahv etolmas xazon lashkari.

Yoshlar uchun Zulfiyaxonim mehr va muhabbat, vafo timsoliga aylanib bo'lgan inson. Shu bois ham shoira nomidagi davlat mukofotini ko'ksiga tumordek taqib olgan yoshlarni ko'rib ko'zimiz quv naydi. Zero, Zulfiyaxonimning o'zi orzu qilgandek,

Men ketsam mung'aymas umrim hech qachon,
Bu bog'lar bir bog'lar bo'ladi hali...

Zulfiya ijodi – ayol shiddati, yurakning shamchiroqqa aylanishi, o'zi yonib atrofga yorug'lik taratishi. Ayni paytda undagi sokinlik qudrati, hayol mavjlanishlari, qalbning o'z chegarasini anglashi, tuyg'ularning tartiblanishi tartiblanishi his (olov) va aql (suv) muvozanatining go'zal ifodasidir.

Zulfiyaxonimning hayoti va ijodi haqida gaplashish juda ko'p vaqtni talab qiladi. U birinchi bo'lib o'zining oilaviy hayoti va odamiylik jarchisini yaratadi. Sadoqat, vafo,

tinchlik, va odamiylikning o'ziga xos timsolari bilan, uning yoshlar timsolida yaxshi namoyon bo'lishi va insonlarga qulaylik ko'rsatishi mumkin. Bu timsollar uning ijodiy faoliyatiga ham ta'sir qiladi va uning ijodiy mahsulotlarida o'zini ko'rsatadi. Zulfiyaxonimning yoshlarga o'rnak bo'lishi, uning ijodiy faoliyatining kuchini ko'rsatadi. Bu esa uning ijodiy faoliyatining yaxshi qabul qilinganligini va jamiyatda o'ziga xos o'rin egallaganligini ko'rsatadi.

Zulfiya Isroilova, yoki mashhur nomi bilan Zulfiyaxonim, O'zbekistonning eng sevimli shoiralardan biridir. Zulfiyaxonimning oilaviy hayoti juda ko'p qiyinliklar bilan boshlangan edi. U yolg'onlik va xorijlik qasoskorliklariga duchor bo'lgan va uning yoshligida oilasi uchun bir necha qiyin vaqt o'tkazgan. Bu qiyinliklar uning ijodiy faoliyatiga ham ta'sir qilgan va uning she'rlarida, hikoyalarda va asarlarida odamiylikning muammolarini, sevgi va o'zgina o'zini izohlashni ko'rsatadi.

Zulfiyaxonimning ijodiy faoliyati juda yuqori qiymatga ega. Uning she'rlari, hikoyalari va asarlari o'zbek adabiyoti tarixida ahamiyatli joy egallab kelgan. Uning she'rlarida milliy ruh, sevgi, xizmatkorlik, ozodlik va odamiylikning e'tiqodlari o'z izohini topgan. Yoshlar talqinida Zulfiyaxonimning ijodiy faoliyati yoshlarga ilhom beradi va ularni milliy adabiyotimizga bo'lgan muhabbatini oshiradi. Uning insoniy xususiyatlari, oilaviy muammo va ijodiy mahsulotlari yoshlar uchun o'zaro munosabatlarni tushunishga yordam berishi mumkin. Bu esa ularning o'zgaruvchanlikni, odamiylikning ahamiyatini tushunishiga va ijodiy faoliyatlarida qatnashishga ilhomlantiradi.

Zulfiyaxonimning asosiy xususiyatlari ichida sadoqatning yuqori darajada bo'lishi katta o'rni egallaydi. Uning shoirlarida va asarlarida, odamlar va qalamning yorug'likka ega bo'lishi, o'zini boshqalarga taqdim etish, ehtirom va hurmat bildirishning o'ziga xos usullari ko'rinadi. Uning eserlarida insonlarga qarshi hurmat va mehribonlikning e'tiborli e'tibor bilan aks etishi hisoblanadi.

Zulfiyaxonimning ijodida va hayotida vafo katta ahamiyatga ega bo'lgan boshqa bir qiyin xususiyatdir. Uning she'rlarida, sevgi, erkinlik, oila va vatanga bo'lgan muhabbatning asosiy mavzulari ko'rsatiladi. Uning eserlarida o'zbek ayollarining xizmatkorligi, oilaviy muhabbat va xursandchilik timsoli ochiq hisoblanadi.

Shoiraning hayoti va ijodi xalqaro darajada tan olinganligi, ammo u tinchlik timsoli bilan ajralib turadi. Uning asarlarida tabiiy xayot, olamning go'zaliga qarshi muhabbat, xotira va o'zining tinchlik va barqarorlikni qidirish e'tibor bilan aks etishi aniq ko'rinadi. Uning she'rlarida uning o'zining ichki tinchlik va olamning tinchligini qo'llashga qaratilgan takliflar mavjud. Zulfiyaxonimning ijodi odamiylik jarchisi bilan ham ajralib turadi. Uning she'rlari va asarlarida insonning ruhiy va manaviy tarbiyasiga e'tibor beriladi. Uning ijodida xayotiy tajriba, insoniylik, adolat, o'zodlik va insonning qadrini tushuntirishga intilganligi ko'rinadi. Uning asarlarida insoniylikning barcha qadr-qimmatini hisobga olgan holda odamlarga qarshi hurmat va mehribonlik e'tibor bilan aks etiladi. Hozirgi kunda Zulfiyaxonimning hayoti va ijodi yoshlar talqinida katta ahamiyatga ega bo'lgan timsolardir. Uning she'rlari va asarlarida o'zbek

ayollarining ma'naviyatli, tinch va insoniy xususiyatlariga e'tibor berilganligi ko'rinadi. Uning ijodi O'zbek adabiyotida o'z o'rnini saqlagan muhim aloqada qaraydigan ijodkorlar orasida hisoblanadi va o'zbek adabiyotida yoshlar orasida katta ma'naviy ta'siri bilan tan olingan. Uning she'rlari va asarlarida o'zbek ayollarning, yoshlarning va jamiyatning muammoli masalalari, oila munosabatlari va xayotiy xulosa ko'rsatilgan. Uning ijodida qiziqarli va g'amxo'rlikka asoslangan tavsiflar, tabiiy xayotning go'zalini ifodalovchi so'zlar va adabiy tasvirlar keng tarqalgan.

Zulfiyaxonimning she'rlarida sevgi, mehribonlik, vatanga muhabbat, tinchlik va xayotning go'zalligi o'ziga xos e'tibor bilan aks etadi. Uning iboralarida oilaviy muhabbat, ota-onalar va farzandlar orasidagi munosabatlar, yoshlarning o'zlarini topish va tarbiyalanish jarayonlari, jamiyatdagi muammolar va insoniylik masalalari keng tarqalgan mavzular hisoblanadi. Shoiraning she'rlarida sevgi va muhabbatning turli ko'rinishlari ko'rsatiladi. Uning she'rlarida oilaviy muhabbat va sevgi, yoshlarning bir-biriga qarshi hissiyotlari va o'zaro munosabatlari keng tarqalgan.

Zulfiyaxonimning she'rlarida O'zbekistonning milliyatiga, vatangacha muhabbatga va o'zining ota-yurtiga bag'ishlangan hissiyotlar keng tarqalgan. Uning she'rlari tabiiy xayotning go'zalligini aks ettiradi. Uning asarlarida O'zbekistonning tabiiy manzaralari, bag'ishlovlar, o'lchovlari va o'simliklar o'ziga xos tasvirlar bilan tasvirlangan. She'rlarda muhabbatning yanada yorqin va yorug'lik bilan aks etgan tomonlari ham ko'rsatiladi.

Shoira sherlarining el aro mashhurligi tasodifiy emas. U bolaligidan olamga hayrat ko'zi bilan qarovchi, uning boshqalar ko'rolmaydigan jihatlarini ilg'ovchi qizaloq ekanligi bilan ajralib turardi. Buning ustiga, oilasidagi muhit ham yosh Zulfiyada badiiy ijodga ishtiyoqni alangalatardi. Shoira bolaligini shunday eslaydi: "Otamni... Isroil degrez der edilar. Otam zahmatkash temirchi edi. Otamning hamma vaqt olovga yo'ldosh kasbidan faqat zavq ko'rar edim. Otamday qudratli odam yo'q edi men uchun. Temirlar otam qo'lida chaqmoqlar taratishiga boqib, hayratda qolar edim. Uning qo'llari cho'g'ga aylangan temir parchasini istagan shaklga solib, inson uchun kerakli narsaga aylantirishga qodir edi. Men hali-hanuz otamday bolishni orzu qilaman, ammo na iloj, inson qalbiga kira bilish temirga ishlov berishdan mashaqqatliroq, yurakni chaqmoq kabi alanga oldirish har kimga ham muyassar bo'lavermas ekan..."

Mening onam o'zining ta'bincha, "usti butun – ichi tutun" ayollardan edi. U hamma vaqt kamgap, xayolchan edi, lekin fikrlari, o'ylari mudroq emasligini, unga mutelik, zaiflik yot ekanligini bilar edim. Ruhidagi ma'yuslik, ovozidagi hazinlik faqat uning xarakteriga xos bir sifatgina edi, xolos.

Xalq orasida "Oydinda", "Sensiz", "Yurak", "Falak", "Bahor keldi seni so'roqlab", "O'g'irlamang qalamim bir kun", "Bo'm-bo'sh qolibdi bir varaq qog'oz" kabi she'rlari, "O'g'lim, sira bo'lmaydi urush", "Mushoira" kabi she'rlari mashhur.

Zulfiyaxonimning asarlarida o'zbek adabiyotining yoshlar o'rtasida keng tan olinganligi va sevimlilikga ega bo'lgani aytish mumkin. Uning ijodi yoshlarni manaviy

va adabiy bilimlar bilan ta'minlaydi, ularning o'zlarini va dunyoni tushunishlari va qadrlashlari uchun yo'l ochadi.

Zulfiyaning olijanoblik, jasorat, haqqoniy xalq g'ururi, tabiat va insonga nisbatan samimiy tuyg'ular va hurmat, boy ranglar va kutilmagan yangi timsollar bilan bajarilgan lirikasi, kitobxon qalbini larzaga keltiradi, insoniyatning kelajakka bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi.

Shuningdek, Zulfiyaxonimning ijodi o'zbek adabiyotida xalqaro darajada tan olingan va dunyo adabiyoti e'tirofida bo'lganligi aytish mumkin. Uning she'rlari va asarlarining tarjimai holatlari va qo'llanmalari bir nechta xorijiy tillarga tarjima qilingan va u dunyoda ham o'qilgan va tan olingan.

Zulfiyaxonimning hayoti va ijodi barcha xotin-qizlar uchun ibrat. Negaki, uning hayotidagi mehnatsevarligi, doimo olg'a intilishi, sevgi bobida sadoqatli yor ekanligi, badiiy ijod borasida tinimsiz izlanuvchanligi hamda hayot qiyinchiliklarida esankiramasligi, erishilgan yutuqlar oldida o'zini yo'qotmasligi har qanday qiz yoki ayol qalbida havas uyg'otadi.

Zulfiyaxonim O'zbekistonda shoirlar maktabining asoschisi hamdir. U ayollarning jamiyatdagi mavqeini tiklash uchun jasorat bilan kurashgan ayol. Uning faol, izlanuvchanligi va har tomonlama mehnatsevarligi biz yoshlar uchun alohida namuna bo'lishi mumkin. Bu narsalarni yozar ekanman, yuragimda uning izdoshi sifatida Zulfiyaxonim mukofoti sovrindori bo'laman degan o'y xar doim yodimda abadiy qoladi, kelajakda ona zaminimizda Zulfiyaxonim izdoshlari juda xam ko'p bo'lishini tilab qolaman.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. M. Sulstonov ijodining sahifalari, Toshkent, 1975; Zulfiya (Biografiya), Toshkent, 1977.
2. B. Akramov-she'riyat durdonasi. "Adabiyot va san'at" Toshkent 1979 yil.
3. Sulstonova M., Ijod sahifalari, Toshkent, 1975;
4. Zulfiya [bibliografiya], Toshkent, 1977;
5. Sulstonova M., Zulfiya, Toshkent, 1985;
6. Ibrohimov M., Quyoshli she'riyat ijodkori, Toshkent, 1986;
7. Mirvaliev S. O'zbek adiblari. Toshkent: Yozuvchi", 2000.
8. <https://mmp.tma.uz/2020/07/tibbiy-profilaktika-fakulteti-2-bosqich-203-guruh-talabasi-jo-raboyeva-shohidaning-o-zbek-shoirasi-zulfiyaxonim-hayoti-va-unitilmas-ijodini-zulfiyani-eslab-mavzusi-ostida-yoritilib-berilgan-maqolasi/>
9. <https://cyberleninka.ru/article/n/zulfiyaning-hayoti-va-ijodidagi-o-ziga-xoslik>